

ANALIZA ÎNDEPLINIRII CRITERIILOR DE CONVERGENȚĂ NOMINALĂ ÎN NOILE STATE MEMBRE ÎN PROCESUL DE ADOPTARE A MONEDEI EURO

Alina Georgeta GLOD *

Rezumat

În literatura de specialitate, insuficienta abordare a problematicei convergenței face ca legăturile dintre convergența reală și cea nominală să nu fie identificate corespunzător în vederea conturării unor posibile „drumuri de urmat” pentru țările doritoare a accede în zona euro. Astfel, în acest articol, nu voi încerca o analiză a ceea ce înseamnă sau ar trebui să însemne criteriile reale și nominale de convergență, precum și a inter-condiționărilor reciproce, ci voi identifica o metodologie care să permită o mai bună apreciere privind stadiul îndeplinirii criteriilor nominale de convergență în noile state membre (NSM), pentru ca „starea actuală” a convergenței nominale să poată fi evaluată echidistant și transparent. În extenso, aplicarea unei metodologii similare în ceea ce privește criteriile reale de convergență, în urma stabilirii acestora, ar putea permite evaluarea corespunzătoare a „stării de convergență” a unei țări membre a Uniunii Europene, prin clarificarea asupra ceea ce înseamnă „ținta” în materie de convergență.

* Cercetător științific, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare “Victor Slăvescu”, ACADEMIA ROMÂNĂ, mobil: 0726237636, email: gloaliginbest@yahoo.com

Abstract

In economical literature, poor approach of the issue of convergence makes relations between the real and nominal convergence improperly identified to shape possible "road ahead" for countries wishing to enter in the euro zone. Thus, in this article, I will not attempt an analysis of what is or should be the real and nominal convergence criteria and also the mutual interrelations between them, but I will identify a methodology that would allow a better assessment on achieving the nominal convergence criteria in the new States (NMS), for an equally and transparently evaluation of the "current state" of nominal convergence. Extending, applying a similar methodology for the real convergence criteria, after their establishment, could allow a proper evaluation of the "the state of convergence" of the European Union countries, by clarifying what means "the target" in terms of convergence.

Cuvinte cheie: convergență nominală, integrare, U.E.

Cod JEL: F15, O11, P52, R11

Este cunoscut că, pentru a participa la cea de a treia etapă a Uniunii Economice și Monetare - introducerea monedei unice - toate țările Uniunii Europene, cu excepția celor care au obținut o derogare expresă de la această fază a integrării europene (Marea Britanie și Danemarca), trebuie să respecte o serie de cerințe economice minimale creionate sub forma unor criterii de convergență¹, cunoscute sub denumirea de criterii nominale de convergență.

În vederea unei mai bune aprecieri privind stadiul îndeplinirii criteriilor nominale de convergență în noile state membre (NSM), articolul propune o evaluare calitativă a convergenței nominale, sau mai bine spus a criteriilor nominale de convergență. Astfel, utilizând metodologia și datele Băncii Centrale Europene(BCE) din Raportul de convergență din mai 2008, voi realiza ,pe baza unei metodologii proprii, o evaluare a unui indice global de convergență, în măsură să

¹ *Criteriile de convergență sunt specificate în Articolul 121 din Tratatul U.E. și prezentate în detaliu în Protocolul nr. 21.*

permită o mai bună analiză comparativă a indicatorilor de convergență nominală din NSM.

Cu toate neajunsurile criteriilor nominale de convergență² (cele cinci criterii - trei monetare și două fiscale), acestea oferă „parametrii tehnici” care descriu procesul de convergență „prin urmare construiesc *un reper* în aprecierea gradului de consistență cu dezideratul unei Uniuni Economice și Monetare.

Din acest punct de vedere, privind convergența nominală ca țintă de atins pentru statele membre, demersul nu încearcă să vorbească de cât de calitativă sau sustenabilă este convergența nominală, ci (prin evaluările: „divergent”, „puternic divergent”, „convergent”, „puternic convergent”, „optimal”) care este stadiul în care se află NSM în atingerea țintei propuse. Altfel spus, încadrările de tip calitativ utilizate în această lucrare descriu „parametrii” de evaluare a criteriilor nominale de convergență. Firește că, în măsura în care încadrarea unui indicator nominal de convergență (prin indicele lui) într-un interval de tipul convergent, puternic convergent și optimal nu afectează atingerea altor indicatori „nominali sau reali, acesta descrie calitatea procesului de convergență. Cu alte cuvinte, trăsăturile criteriilor nominale de convergență, identificate prin tipologiile de mai sus, descriu aspecte calitative ale procesului de convergență dacă, și numai dacă, respectă fundamental principiul lui Pareto, fără această condiție ele rămân simple instrumente logice ce permit statelor membre încadrarea într-un anumit stadiu în procesul de convergență nominală. Pornind de la criteriile nominale de convergență, ca „reguli ale jocului” prestabilite deja de UE, fără încercarea de revizuire a lor din punct de vedere metodologic, voi concepe pe baza lor un set de valori relative sau indici de convergență nominală pe care îi voi încadra în grilele de intensitate menționate („divergent”, „puternic

² *Incompletitudinea, nesustenabilitatea – sutenabilitatea fiind atinsă numai în condițiile existenței și a unei convergențe reale (deși prezintă veleități pentru sustenabilitate prin impunerea unui stadiu minim obligatoriu, de doi ani, în MRS II), inconsistență prin permiterea existenței cercurilor vicioase în sistemul criteriilor nominale (prin lipsa unor principii interne de autoreglare), și altele, enunțate în lucrarea „Convergența Structurală a României cu UE. Considerații critice privind teoria și metodologia convergenței economice”, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu”, București, ianuarie 2008.*

divergent”, „convergent”, „puternic convergent”, „optimal”) pentru a putea observa mai ușor eventuale „derapaje” precum și ierarhia statelor (în cazul nostru NSM) în acest proces de convergență.

Prin urmare, voi elabora indicii de convergență nominală pentru fiecare dintre criteriile nominale de convergență, iar aceștia vor reprezenta valorile înregistrate de NSM raportate la valorile de referință oferite de BCE pe perioadele alese pentru evaluare. Astfel, spre exemplu indicele privind stabilitatea prețurilor pentru inflația măsurată prin intermediul IAPC (Indicele Armonizat al Prețurilor de Consum) va fi $I_{IAPC} = x_{ik}/y_k$, unde:

- x_{ik} , este valoarea variațiilor procentuale anuale medii ale inflației, iar i se referă la țara supusă evaluării pe perioada k , adică pe perioada aprilie-martie din intervalul anilor 2005-2008.

- y_k , este valoarea de referință ce se referă la perioada k aprilie - martie pentru inflația măsurată prin IAPC.

Indicele privind rata dobânzii pe termen lung potrivit criteriului de la Maastricht, adică $I_{RDTLM} = m_{ik}/n_k$, m_{ik} este valoarea variațiilor procentuale anuale medii ale ratei dobânzii pe termen lung, unde i se referă la țara supusă evaluării pe perioada k , adică pe perioada aprilie-martie din intervalul anilor 2005-2008. n_k este valoarea de referință ce se referă la perioada k aprilie - martie pentru rata dobânzii potrivit criteriului.

Indicele privind deficitul sau excedentul administrației publice, $I_{DE} = s_{ik}/t_k$, reflectă ponderea s_{ik} (unde i se referă la țara supusă evaluării, iar perioada k la întregul an calendaristic), adică valoarea excedentului sau a deficitului ca procent din PIB în t_k sau în valoare de referință de -3% din PIB. La fel este conceput și indicele datoriei publice brute $I_{DPB} = u_{ik}/v_k$, unde v_k este valoarea de referință pentru datoria publică de 60% din PIB.

Pentru realizarea evaluării vom folosi următorul tabel:

Tabel nr. 1

Indicatorii economici de convergență

Țara	Anul	Stabilitatea prețurilor	Finanțe publice		Curs de schimb		Rata dobânzii pe termen lung
		Inflația măsurată prin IAPC ³	Excedentul (+)/deficitul(-) ⁴ administrațiilor publice	Datoria publică brută ³	Moneda participantă la MRS II ²	Cursul de schimb față de euro ^{5,6}	Rata dobânzii pe termen lung ¹
Bulgaria	2006	7,4	3,0	22,7	Nu	0,0	4,2
	2007	7,6	3,4	18,2	Nu	0,0	4,5
	2008	9,4	3,2	14,1	Nu	0,0	4,7
România	2006	6,6	-2,2	12,4	Nu	2,6	7,2
	2007	4,9	-2,5	13,0	Nu	5,4	7,1
	2008	5,9	-2,9	13,6	Nu	-10,3	7,1
Cehia	2006	2,1	-2,7	29,4	Nu	4,8	3,8
	2007	3,0	-1,6	28,7	Nu	2,0	4,3
	2008	4,4	-1,4	28,1	Nu	8,4	4,5
Estonia	2006	4,4	3,4	4,2	Da	0,0	⁷ ...
	2007	6,7	2,8	3,4	Da	0,0	⁶ ...
	2008	8,3	0,4	3,4	Da	0,0	⁶ ...
Letonia	2006	6,6	-0,2	10,7	Da	0,0	4,1
	2007	10,1	-0,0	9,7	Da	-0,5	5,3
	2008	12,3	-1,1	10,0	Da	0,4	5,4
Lituania	2006	3,8	-0,5	18,2	Da	0,0	4,1
	2007	5,8	-1,2	17,3	Da	0,0	4,5
	2008	7,4	-1,7	17,0	Da	0,0	4,6
Ungaria	2006	4,0	-9,2	65,6	Nu	-6,5	7,1
	2007	7,9	-5,5	66,0	Nu	4,9	6,7
	2008	7,5	-4,0	66,5	Nu	2,7	6,9
Polonia	2006	1,3	-3,8	47,6	Nu	3,2	5,2
	2007	2,6	-2,0	45,2	Nu	2,9	5,5
	2008	3,2	-2,5	44,5	Nu	6,3	5,7
Slovacia	2006	4,3	-3,6	30,4	Da	3,5	4,4
	2007	1,9	-2,2	29,4	Da	9,3	4,5
	2008	2,2	-2,0	29,2	Da	2,5	4,5

³ Variații procentuale anuale medii. Datele pentru anul 2008 se referă la perioada aprilie 2007-martie 2008.

⁴ Procent în PIB. Prognoza de primăvară a Comisiei Europene pentru anul 2008.

⁵ Variații procentuale anuale medii. Datele pentru anul 2008 sunt calculate ca variații procentuale ale mediei pentru perioada 1 ianuarie 2008 - 18 aprilie 2008 comparativ cu media anului 2007.

⁶ O valoare pozitivă indică aprecierea față de euro, iar o valoare negativă relevă deprecierea față de euro.

⁷ Pentru Estonia nu este disponibilă o rată a dobânzii pe termen lung.

Studii Financiare –2/2009

Valoare de referință ⁷	aprilie 2005 - martie 2006	2,6%	-3%	60%	-	+/-15%	5,9%
	aprilie 2006 - martie 2007	3%	-3%	60%	-	+/-15%	6,4%
	aprilie 2007 - martie 2008 ⁸	3,2%	-3%	60%	-	+/-15%	6,5%

Sursa: Comisia Europeană (Eurostat) și BCE. Date statistice – până la 18 aprilie 2008.

În urma prelucrărilor obțin rezultatele prezentate în tabelul următor:

Tabel nr. 2

Calculul indicilor de evaluare a convergenței nominale

Indici de evaluare a convergenței nominale		Stabilitatea prețurilor	Finanțele Publice		Rata dobânzii pe termen lung
		IAPC	I _{DE}	I _{DPB}	I _{RD_{TLM}}
Bulgaria	2006	2,85	-1	0,38	0,71
	2007	2,53	-1,13	0,30	0,70
	2008	2,94	-1,07	0,24	0,72
Cehia	2006	0,81	0,90	0,49	0,64
	2007	1,00	0,53	0,48	0,67
	2008	1,38	0,47	0,47	0,69
Estonia	2006	1,69	-1,13	0,07	...
	2007	2,23	-0,93	0,06	...
	2008	2,59	-0,13	0,06	...
Letonia	2006	2,54	0,07	0,18	0,69
	2007	3,37	0,00	0,16	0,83
	2008	3,84	0,37	0,17	0,83
Lituania	2006	1,46	0,17	0,30	0,69
	2007	1,93	0,40	0,29	0,70
	2008	2,31	0,57	0,28	0,71
Polonia	2006	0,50	1,27	0,79	0,88
	2007	0,87	0,67	0,75	0,86
	2008	1,00	0,83	0,74	0,88

⁸ Valoarea de referință se referă la perioada aprilie - martie pentru inflația măsurată prin IAPC și pentru ratele dobânzilor pe termen lung și la întregul an calendaristic pentru soldul bugetar și datoria publică.

Studii monetare- Probleme monetare actuale

România	2006	2,54	0,73	0,21	1,22
	2007	1,63	0,83	0,22	1,11
	2008	1,84	0,97	0,23	1,09
Slovenia	2006	1,65	1,20	0,51	0,75
	2007	0,63	0,73	0,49	0,70
	2008	0,69	0,67	0,49	0,69
Ungaria	2006	1,54	3,07	1,09	1,20
	2007	2,63	1,83	1,10	1,05
	2008	2,34	1,33	1,11	1,06

Propun pentru evaluare, pentru fiecare criteriu de convergență, o serie de grile de încadrare, precum și notarea aferentă: pe o scară de la 1 la 4, unde 1 este puternic divergent, iar 4 semnifică o convergență puternică sau optimală.

În tabelul nr.3 prezint, într-o manieră sintetică, modul de evaluare și intervalele stabilite în vederea clarificării, pe cât posibil, a alegerilor pentru aceste intervale.

Tabel nr.3

Evaluarea Indicilor de convergență nominală

I_{IAPC} , $I_{RD TLM}$, I_{CS} , I_{DE} , I_{DPB}

Evaluarea Indicelui de convergență nominală privind inflația, I_{IAPC}	Puternic divergent	Divergent	Convergent	Puternic convergent
Interval	>2	(1, 2]	(0,5, 1]	[0, 0,5]
Evaluarea Indicelui de convergență nominală privind rata dobânzii pe termen lung, $I_{RD TLM}$	Puternic divergent	Divergent	Convergent	Puternic convergent
Interval	>2	(1, 2]	(0,7, 1]	[0, 0,7]
Evaluarea Indicelui de convergență nominală privind cursul de schimb, I_{CS}	Divergent	Convergent	Puternic convergent	Optimal
Interval	>±15%	(±2,25%, ±15%]	(±1%, ±2,25%]	[±0%, ±1%]
Evaluarea Indicelui de convergență nominală privind deficitul / excedentul public, I_{DE}	Puternic divergent	Divergent	Convergent	Puternic convergent
Interval	>2	(1, 2]	(0, 1]	(-2, 0]
Evaluarea Indicelui de convergență nominală privind datoria publică brută, I_{DPB}	Divergent	Convergent	Puternic convergent	Optimal
Interval	(1, 2]	(0,5, 1]	(0,25, 0,5]	[0, 0,25]
Notare	1	2	3	4

Astfel, pentru criteriul privind stabilitatea prețurilor am preferat un interval de 1 punct pentru divergență și doar 0,5 puncte pentru convergență, preferând să clasific indicele în convergent și respectiv puternic convergent, pentru a sesiza aspectele discrete ale variației IAPC. Menționez că nu există în literatura de specialitate încercarea de a surprinde aspectele discrete ale indicatorilor de convergență nominală printr-o încadrare de acest tip.

Pentru rata dobânzii pe termen lung am preferat același tip de clasificare, cu mențiunea că intervalele privind convergența le-am stabilit într-o manieră asimetrică pentru a putea surprinde variația discretă în proximitatea valorii de 0,7 puncte a $I_{RD TLM}$. Ținând cont că între cele două criterii monetare există o legătură, se poate observa că țările care și-au propus menținerea strategiei de politică monetară de țintire a inflației au atins, cu unele excepții, acest obiectiv, în timp ce țările baltice au avut derapaje mai puternice în respectarea acestui criteriu nominal și că în egală măsură (exceptând Ungaria și România) s-au poziționat bine și foarte bine la criteriul privitor la rata dobânzii pe termen lung.

Indicele I_{CS} nu a fost calculat propriu-zis, deoarece pentru acest criteriu referința reprezintă de fapt o bandă de variație, luând în considerare oscilațiile în raport de paritatea centrală sau, potrivit BCE, cursul mediu de schimb față de euro pentru statele ne-membre MRS II, motiv pentru care, pe baza valorilor înregistrate de NSM, s-a făcut direct încadrarea în grila de evaluare. Pentru I_{CS} alegerea intervalelor este mai ușor de justificat, în sensul că valoarea de $\pm 15\%$ este valoarea maximală impusă de criteriul din tratatul de la Maastricht privind variația cursului de schimb, $\pm 2,25\%$ este o valoare uzitată în trecut în timpul mecanismului „șarpelui monetar” suficient de discretă și totodată relevantă pentru țările care nu își propun o fixitate de curs de schimb, precum țări cu tradiție în alegerea unui regim de curs flotant (Cehia, Polonia, România) sau a celor cărora variația de curs în condițiile MRSII le permite suficientă flexibilitate și pentru atingerea obiectivului privind stabilitatea prețurilor (Slovacia). Valoarea de $\pm 1\%$ este utilizată deseori ca țintă de variație, cu titlu unilateral, de autoritățile monetare cu un regim de curs de schimb fix din noile state membre (ex. Banca națională a Letoniei), mai ales că menținerea cursului de schimb al monedei naționale la nivelul parității centrale față de euro în cadrul unui interval de fluctuație de $\pm 1\%$ în condițiile MRSII nu impune BCE nici un fel de obligație suplimentară.

Valoare de $\pm 0\%$ este aleasă firește ținând cont că o parte din NSM utilizează un regim de curs de schimb fix sau chiar consiliu monetar, existând un acord strict de ancorare la moneda europeană.

Pentru criteriul referitor la deficitul sau excedentul bugetar s-a preferat o încadrare simetrică atât pe convergență cât și pe divergență ,respectiv puternic divergent, divergent, convergent, puternic convergent în măsura în care există țări ce se încadrează suficient de discret și de-o parte și de cealaltă a indicelui I_{DE} . Astfel, valorile pozitive strict supraunitare încadrează procesul de divergență, deoarece reperul este de -3% din PIB pentru deficitul bugetar, iar cele subunitare și respectiv supraunitare negative pe cel de convergență. Țările încadrate la un indice de peste -1 punct sunt acele țări evaluate în literatura ca țări cu surplusuri bugetare sustenabile (Bulgaria, Estonia).

Indicele I_{DPB} de convergență nominală a fost încadrat divergent, convergent, puternic convergent, optimal, deoarece referința de 60% din PIB permite încadrări mai discrete pe partea de convergență (ca și în cazul cursului de schimb). De aceea, am preferat intervale simetrice pentru convergență de 0,25 puncte și asimetric, din acest punct de vedere, pentru divergență (de un punct). Nu există repere suficiente în literatură pentru încadrarea acestui indice în astfel de marje, însă consider că o valoare de 0,25 puncte e suficient de discretă și totodată relevantă pentru a surprinde aspecte ale sustenabilității datoriei publice brute.

Prezint evaluarea pe fiecare indice, precum și sintetizarea printr-o evaluare a unui indice global de convergență nominală, calculată ca o valoare medie, care să ne permită elaborarea unei ierarhii în ceea ce privește convergența în NSM. Astfel, Tabelul nr.4 relevă rezultatele obținute.

Tabelul nr.4

Evaluarea corespunzătoare a indicilor de convergență, I_{IAPC} , $I_{RD TLM}$, I_{CS} , I_{DE} , I_{DPB} și a Indicelui global de convergență nominală, I_{CN}

Evaluarea corespunzătoare a indicilor de convergență, I_{IAPC} , $I_{RD TLM}$, I_{CS} , I_{DE} , I_{DPB}		I_{IAPC}	$I_{RD TLM}$	I_{CS}	I_{DE}	I_{DPB}	Evaluarea Indicelui global de convergență nominală, I_{CN} , Valoare medie
Bulgaria	2006	1	3	4	4	3	3
	2007	1	4	4	4	3	3,2
	2008	1	3	4	4	4	3,2
Cehia	2006	3	4	2	3	3	3
	2007	3	4	3	3	3	3,2
	2008	2	4	2	3	3	2,8
Estonia ⁹	2006	2		4	4	4	3,5
	2007	1		4	4	4	3,25
	2008	1		4	4	4	3,25
Letonia	2006	1	4	4	3	4	3,2
	2007	1	3	4	4	4	3,2
	2008	1	3	4	3	4	3
Lituania	2006	2	4	4	3	3	3,2
	2007	2	4	4	3	3	3,2
	2008	1	3	4	3	3	2,8
Polonia	2006	4	3	2	2	2	2,6
	2007	3	3	2	3	2	2,6
	2008	3	3	2	3	2	2,6
România	2006	1	2	2	3	4	2,4
	2007	2	2	2	3	4	2,6
	2008	2	2	2	3	4	2,6
Slovacia	2006	2	3	2	2	2	2,2
	2007	3	4	2	3	3	3
	2008	3	4	2	3	3	3
Ungaria	2006	2	2	2	1	1	1,6
	2007	1	2	2	2	1	1,6
	2008	1	2	2	2	1	1,6

⁹ Datorită lipsei datelor privitoare la criteriul ratei dobânzii pe termen lung pentru Estonia, media a fost calculată în raport de 4 indicii și nu 5 ca în cazul celorlalte țări. Altfel, evaluarea I_{CN} ar fi fost pentru perioada 2006-2008, următoarea 2,8; 2,6; 2,6, adică un pic peste valoare convergenței nominale în România.

Pe ansamblul celor trei ani de analiză se poate calcula o valoare medie a convergenței privind IAPC. Astfel ,se poate remarca că Polonia, Cehia și Slovacia conduc în acest clasament al convergenței privind inflația ,cu valori medii de 3,33% și, respectiv, de 2,66%. Dintre țările baltice doar Lituania obține o poziție mai bună în privința convergenței inflației, comparabilă cu România, însă având evoluții contrare, poziția României fiind mult mai bună în ultimii doi ani.

În privința convergenței ratelor de dobândă se poate observa că Cehia manifestă cel mai pregnant proces de convergență, urmată de Slovacia și Lituania, pe ultimele locuri fiind România și Ungaria.

Se poate observa că în ceea ce privește cursul de schimb, există o grupă de state care excelează în dobândirea și menținerea convergenței (Estonia, Lituania, Bulgaria, Letonia). Aceste țări au ca obiectiv principal țintirea cursului de schimb, unele dintre ele sunt membre ale MRS II sau au un regim de Consiliu Monetar.

Indicele de convergență privind datoria publică atinge valori optime în țări precum Estonia, Letonia și România, iar indicele de convergență a deficitului public înregistrează valori foarte bune în Bulgaria și Estonia, din acest punct de vedere Ungaria situându-se pentru ambii indici la cele mai reduse valori de convergență.

Putem afirma că, din punct de vedere al îndeplinirii criteriilor, ierarhia privind convergența nominală din NSM este următoarea: **Estonia, Bulgaria, Letonia, Lituania, Slovacia, Cehia, Polonia, România, Ungaria**. Aceste rezultate nu ar trebui să fie scoase din contextul amplu al procesului de convergență, evaluarea trebuind coroborată cu o procedură similară pentru convergența reală și structurală, care din nefericire sunt puțin argumentate și evaluate în literatura de specialitate. Deși am pus accentul pe elaborarea unei metodologii care să surprindă procesul de convergență nominală, mult mai utilă se va putea dovedi evaluarea convergenței reale, care „va spune” starea concretă a procesului de convergență și totodată va da soluțiile pentru corectarea eventualelor indicatori macroeconomici reali, cu relevanță și pentru îmbunătățirea celor nominali. Odată cu intrarea Slovaciei în Zona Euro, la 1 ianuarie 2009, se poate afirma că, exceptând țările baltice, evaluarea de mai sus, pe baza criteriilor nominale, este relevantă, păstrându-și importanța în fața instituțiilor europene. Totuși, alături de aceasta, s-

au analizat și progresele înregistrate de politicile publice și atingerea unui nivel satisfăcător de convergență reală.

Prudența în a afirma că o țară se află într-un proces de convergență sau, dimpotrivă, într-un proces de divergență vine din însăși incapacitatea de a surprinde procesele discrete ce se manifestă în economiile emergente, precum este procesul de „catching-up”, sau dezechilibrele structurale majore eterogene din aceste economii, care au făcut ca fundamentele economice să nu aibă aceleași repere ca în vechile state membre(VSM0. De asemenea, în contextul actual al crizei financiare, trebuie avute în vedere perturbațiile de sistem, economiile NSM fiind afectate de noile evoluții regionale și globale. Evaluarea indicatorilor nominali de convergență va trebui să identifice dacă decalajul față de țările Zonei Euro s-a lărgit sau, dimpotrivă, s-a restrâns, și care ar fi principalele cauze ale acestor evoluții.

Bibliografie

1. Athanasios Vamvakidis (2008) *Convergence in Emerging Europe: Sustainability and Vulnerabilities* IMF, WP/08/181, iulie 2008, Washington, DC
2. Banca Centrală Europeană (2008), *Raport de convergență* mai 2008, Frankfurt am Main; (versiunea online).
3. Napoleon Pop și colectiv (2005), *Monitorizarea trecerii la euro a țărilor recent devenite membre ale UE. Analize și sinteze*, proiect de cercetare, București, CCFM „Victor Slăvescu”.
4. Napoleon Pop și colectiv (2006), *Monitorizarea trecerii la euro a țărilor recent devenite membre ale UE. Analize și sinteze*, proiect de cercetare, București, CCFM „Victor Slăvescu”.
5. Napoleon Pop și colectiv (2007), *„Evaluarea politicilor macroeconomice ale țărilor recent devenite membre ale UE în vederea adoptării euro”*, proiect de cercetare, București, CCFM „Victor Slăvescu”.
6. Napoleon Pop și colectiv (2008), *„Evaluarea politicilor macroeconomice ale țărilor membre ale Uniunii Europene, din punct de vedere al proceselor de convergență necesare adoptării euro”*, proiect de cercetare, București, CCFM „Victor Slăvescu”.